

*Z. Karvalics László:
Az információs társadalom
keresése*

Az „Információs társadalom szakkönyvtár” sorozatban megjelent kötet a kérdést a társadalomtudományok oldaláról közelíti meg gazdag jegyzetanyaggal, és igen széles látóköri, bő, egészen 2000-ig, 2001-ig, sőt 2002-ig terjedő irodalmi hivatkozási jegyzékkel. „Ebben a könyvben kizárólag a társadalomelméleti dilemmák, a hagyománnyal való szembesülés, az elmélettörténet tanulságai és a rendszerezés kísérleteinek mérlege jelenik meg”. – olvashatjuk az előszóban. Majd később: „... az információs társadalom kérdésköre par excellence társadalomtudomány” (38. o.). Azt a vitatható állítást is megkockáztatja, hogy: „Az irányt¹ pedig nem a technológia, hanem a társadalom és a társadalmi célkitűzések, illetve a politikai-gazdasági elit rövid- és középtávú érdeke-stratégiája, valamint helyzetfelismerő-érdekérvényesítő képessége döntik el” (69. o.). A szerző szerint továbbá az információt fogalomnak „hiányzik a természet- és társadalomtudományokat összekapcsolni képes minőségi (kvalitatív) elmélete” (94. o.).

A könyv mindenekelőtt meglehetősen hosszan foglalkozik magának az *információs társadalom* elnevezésnek a kialakulásával. A „poszt” előtagú (poszt-modern, poszt-indusztriális stb.) és egyéb kor-megjelölések után a 20. század végére nyert egyértelműen polgárjogot az *információs társadalom* használata.

Másik problémakör, aminél elég részletesen időzik a könyv, az a kérdés, hogy mikortól számíthatjuk ténylegesen ennek a társadalmi formációnak a megjelenését.

Vannak, akik különböző ismérvek alapján 1956-57-től, mások 1963-tól számítják az új korszak kezdetét. Úgy tűnik, a könyv szerzője hajlik afelé, hogy az információs társadalom még inkább csak előkészületi stádiumban van. „A továbblépéshez az kell, hogy informatikai írástudással rendelkező tömegek jelenjenek meg, s ezt a kulturális kihívást nem lehet egyszerű ellátottsági-bővítési programokkal kezelni. Rövid távon ezért a legfontosabb az információs írástudás megteremtése – hiszen minden későbbi kreatív mozzanatnak ez a kulcsa” (113. o.). A történelem társadalomtörténeti szakaszolásával kapcsolatban különben a következő a javaslata: halász-vadász-gyűjtögető társadalom, földművelő társadalom, ipari társadalom, információs társadalom. Egyébként mindegyik formációhoz javasolja hozzátenni, hogy „domináns”, mert mindegyes formációban ilyen vagy olyan formában jelen vannak bizonyos mértékben a többiek is.

A kilenc fejezetre tagolt könyvben egyébként számos további kérdésről is szó van, így például az információs társadalom biztonságáról (számítógépes bűnözés!), a „globális információs társadalomról”, sőt a „glokális” jelzővel illethető fejlődésről is, amelyben a globális és a lokális tényezők is szerephez jutnak. Különösen érdekes, amit „A jövő fürkészése” című fejezetben (VIII. fejezet) ír. E szerint: „Az információs társadalom – megismerő dinamikájánál fogva – *‘kozmosz orientációjú’*: az emberiség a ‘személyes jelenlét szféráját’ a Holdig, a ‘távolbahatás’ szféráját a Marsig, az ‘információgyűjtés szféráját’ jóval a Naprendszeren túlra terjesztette *már ki*” (109. o.). (*Az információs társadalom keresése. Infonia – Aula Kiadó, Bp., 2002. 163 o.*)

Berényi Dénes
az MTA rendes tagja

¹ Ti. a társadalmi fejlődés irányát (a recenzens megjegyzése).

CONTENTS

Emil Pásztor: Stereoscopic Representation in Cerebral Diagnostics and the Arts.....	162
László Gáspárdy: The Code of Civil Procedure is Fifty Years Old	177
Ferenc Kozma: Traumas of National Economy: Diagnostics and Therapy.....	184
Csaba Fenyvesi: The Criminalistics as a Branch of Science and as a University Subject...	196
László Vajna: Identity of Mycology and its Domestic Problems in Hungary.....	202
Péter Inzelt: The MTA SZTAKI.....	208
Gyula Wojtilla: Sir Aurel Stein's Sanskrit Research in Kashmir.....	217
Aurél Stein Memorial Session (<i>Éva Apor</i>)	222
Hungarian-British Joint Academic Research Programme 1999-2002. (<i>Éva Apor</i>)	224
Péter Gyertyánfy: How Far Should Copyright Still Reach?	226
Tibor Vámos: Our Ontologic Maladies	231
<i>The Scientists of the Future</i>	237
<i>Academy Affairs</i>	
Péter Medgyessy: Speech Given at the Science Day Celebration	254
Szilveszter Vizi E.: Speech Given at the Science Day Celebration	258
Agreement of Cooperation Between the Hungarian Academy of Sciences and the Confederation of Hungarian Employers and Industrialists	262
<i>Interview</i>	
Chemistry is a Source of Joy and Passion For Me – László Egyed Talks to György Oláh	264
<i>Obituary</i>	
János Dohy (<i>Péter Horn</i>).....	270
<i>Outlook (László Jéki – Júlia Gimes)</i>	274
<i>Book Review</i>	278

Ajánlás a szerzőknek

1. A Magyar Tudomány elsősorban a tudományterületek közötti kommunikációt szeretné elősegíteni, ezért elsősorban olyan kéziratokat fogad el közlésre, amelyek a tudomány egészét érintő, vagy az egyes tudományterületek sajátos problémáit érthetően bemutató témákkal foglalkoznak. Közlünk téma-összefoglaló, magas szintű ismeretterjesztő, illetve egy-egy tudományterület újabb eredményeit bemutató tanulmányokat; a társadalmi élet tudományokkal kapcsolatos eseményeiről szóló beszámolókat, tudománypolitikai elemzéseket és szakmai szempontú könyvismertetések.

2. A kézirat terjedelme szöveges tanulmányok esetében általában nem haladhatja meg a 30 000 leütést (a szóközökkel együtt, ez kb. 8 oldalnak felel meg a MT füzetekben), ha a tanulmány ábrákat, táblázatokat, képeket is tartalmaz, a terjedelem 20-30 százalékkal nagyobb lehet. Beszámolók, recenziók esetében a terjedelem ne haladja meg a 7-8 000 leütést. *A teljes kéziratot .rtf formátumban, mágneslemezen és 2 ki nyomtatott példányban kell a szerkesztőségbe beküldeni.*

3. A közlemények címének angol nyelvű fordítását külön oldalon kell csatolni a közleményhez. Itt kérjük a magyar nyelvű kulcsszavakat (maximum 10) is. A tanulmány címe után a szerző(k) nevét és tudományos fokozatát, a munkahely(ek) pontos megnevezését és – ha közölni kívánja – e-mail-címét kell írni. A külön lapon kérjük azt a *levelezési és e-mail címet*, telefonszámot is, ahol a szerkesztők a szerzőt általában elérhetik.

4. Szöveg közbeni kiemelésként *dólt*, (esetleg **félkövér** – bold) betű alkalmazható; ritkítás, VERZÁL betű és aláhúzás nem. A jegyzeteket lábjegyzetként kell megadni.

5. A rajzok érkezhetnek papíron, lemezen vagy email útján. Kérjük azonban a szerzőket: tartsák szem előtt, hogy a folyóirat fekete-fehér; a vonalas, oszlopos, stb. grafikonoknál tehát ne használjanak színeket. Általában: a grafikonok, ábrák lehetőség szerint minél egyszerűbbek legyenek, és vegyék figyelembe a megjelenő olda-

lak méreteit. A lemezen vagy emailben érkező ábrákat és illusztrációkat lehetőleg .tif vagy .bmp formátumban kérjük; értelemszerűen fekete-fehérben, minimálisan 150 dpi felbontással, és a továbbítás megkönnyítése érdekében a kép nagysága ne haladja meg a végleges (vagy annak szánt) méreteket. A közlemény szövegében tüntessék fel az ábrák kívánatos helyét.

6. Az irodalmi hivatkozásokat mindig a közlemény végén, abc sorrendben adjuk meg, a lábjegyzetekben legfeljebb utalások lehetnek az irodalomjegyzékre. Irodalmi hivatkozások a szövegben: (szerző, megjelenés éve). Ha azonos szerző(k)től ugyanabban az évben több tanulmányra hivatkozik valaki, akkor a közleményeket az évszám után írt a, b, c jelekkel kérjük megkülönböztetni mind a szövegben, mind az irodalomjegyzékben. Kérjük, *fordítsanak különös figyelmet a bibliográfiai adatoknak a szövegben, illetőleg az irodalomjegyzékben való elhelyezésére!* Miután a Magyar Tudomány nem szakfolyóirat, a közlemények csak a legfontosabb hivatkozásokat (max. 10-15) tartalmazzák.

7. Az irodalomjegyzéket abc sorrendben kérjük. A tételek formája a következő legyen:

- Folyóiratcikkek esetében:

Alexander, E. O. and Borgia, G. (1976). Group Selection, Altruism and the Levels of Organization of Life. *Ann. Rev. Ecol. Syst.* **9**, 499-474

- Könyvek esetében:

Benedict, R. (1935). *Patterns of Culture*. Houghton Mifflin, Boston

- Tanulmánygyűjtemények esetén:

von Bertalanffy, L. (1952). Theoretical Models in Biology and Psychology. In: Krech, D., Klein, G. S. (eds) *Theoretical Models and Personality Theory*. 155–170. Duke University Press, Durham

8. Havi folyóirat lévén a Magyar Tudomány kefelevonatokat nem tud küldeni, de még az elfogadás előtt minden szerzőnek elküldi egyeztetésre közleménye szerkesztett példányát. A tördelési munka során szükséges apró változtatásokat a szerző egy megadott napon a szerkesztőségben ellenőrizheti.